

PÁRTOK FÉLIDŐBEN

LMP – MAGYARORSZÁG ZÖLD PÁRTJA

2020

A Republikon Intézet „Pártok félidőben” című sorozatában számba vesszük a parlamenti frakcióval, továbbá európai parlamenti mandátummal rendelkező pártokat, azok népszerűségi sorrendje szerint. Az elemzés apropóját a 2018-2022-es parlamenti ciklus félideje adja, így kitérünk legfrissebb választási eredményeikre, népszerűségi mutatóikra, fő üzeneteikre, konfliktusaikra, valamint értékeljük kilátásaikat a 2022-es választásokig. Sorozatunk a koronavírus-járvány idején jelenik meg. Mivel egy folyamatosan változó helyzetről van szó, annak következményeivel későbbi elemzéseinkben kívánunk foglalkozni.

BEVEZETÉS

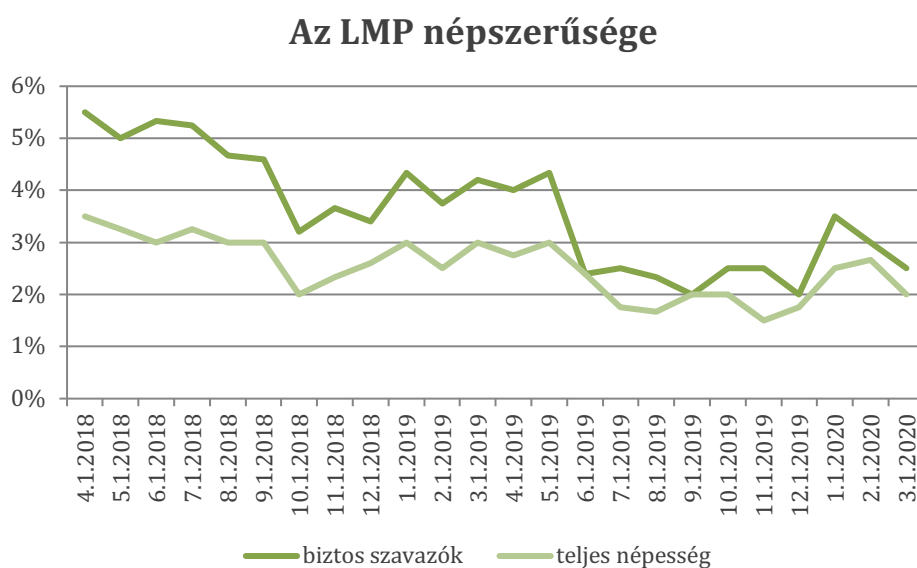
Egy párt keletkezésének körülményei, az alapítók törekvései, az általuk érzékelt és felvállalt ügyek és konfliktusok alapvetően meghatározzák a szervezet későbbi kultúráját. A Lehet Más a Politika (LMP) – ahogyan azt neve is sugallja – a 2000-es évek zöld, alternatív mozgalmi és civil hálózatából jött létre, amely nem elsősorban az akkori jobboldali ellenzékkel, hanem a liberális, baloldali kormánnyal szemben kívánt alternatívát állítani. A kormányváltó hangulat, továbbá a baloldali, liberális tömb szétesése, lehetőséget adott a politikai alternatíva állítására. A 2010-ben parlamenti frakciót alakítani képes fiatal párt így a 2010 előtt kormányzók és a rezsimépítésbe kezdő Fidesz-KDNP közé szorult, amely olyan, elsősorban liberális konfliktusokat hozott felszínre, mint a jogállamiság és a sajtószabadság, amelyek nem tartoztak az LMP alapvető ügyei közé.

Az ellenzéki kínálattal elégedetlen kormányellenes választókat azonban a fenti témák foglalkoztatták, és vélhetően ezért sem álltak be tömegesen az ökopárt mögé. Noha az LMP a 2014-es választások során ennek ellenére újra bejutott az Országgyűlésbe, a 2010 előtti szereplők megmaradt választói támogatottsága miatt nem tudott baloldali váltópárttá alakulni. A baloldal többi pártjához való viszony, a választási együttműködés körüli konfliktus végül pártszakadáshoz, a Párbeszéd Magyarország kiválásához vezetett. Az LMP 2018-ban is önállóan indult, majd 7,06 százalékot ért el, listájára 404 429 szavazat érkezett, amely történetének legjobb eredménye volt. A 2018 áprilisi jó szereplés után a párt nem tudta megőrizni szavazóit, a 2019-es európai parlamenti választások során csupán 2,18 százalékot ért el.

A 2018-as országgyűlési választás egyik fontos kérdése a négy évvel korábbi voksoláshoz hasonlóan az ellenzéki együttműködés, összefogás volt. Az LMP mind a 106 egyéni választókerületben állított jelöltet, azonban csupán a budapesti 01-esben tudott nyerni Csárdi Antal, miután a javára visszalépett az MSZP-Párbeszéd, a Momentum és az Együtt is. A végső határidőt megelőzően egyetlen ellenzéki jelöltként indulhatott Hadházy Ákos a Tolna megyei 01-es (Szekszárd) és Szél Bernadett a Pest megyei 02-es (Budakeszi-Budaörs) egyéni választókerületben. Hadházy Ákos 6581, Szél Bernadett csupán 296 szavazat különbséggel végzett a Fidesz jelöltje mögött a második helyen. Az LMP listájára Magyarországról 402 347, míg levélben 2 082 szavazatot kapott. Az LMP listája így a Fidesz, a Jobbik és az MSZP-Párbeszéd után a negyedik lett 7,06 százalékos összesített eredménnyel. Az LMP talpon maradt 102 egyéni képviselőjelöltjére 312 731 szavazat érkezett. A párt listás szavazóinak tehát kb. negyede egyéniben az általa esélyesebbnek tartott, nem LMP-s ellenzéki jelöltre szavazott. A 2018. áprilisi eredményhez képest igen rossz eredményt ért el az ökopárt a 2019. május 26-i európai parlamenti választásokon. A tisztán listás választás során az LMP a 2018-as eredmény ötödét, 75 498 szavazatot kapott csupán, ami a 27 százalékkal alacsonyabb részvétel mellett is csupán 2,18 százalékot jelentett. Az LMP-nek így nem sikerült európai parlamenti mandátumot szereznie, szavazóinak nagy része valószínűleg a Momentumra szavazott.

A 2019. májusi rossz eredmény átrendezte az ellenzéki térfelet, meggyengült az LMP mellett az MSZP, a Jobbik és látványosan megerősödött az országgyűlési választáson még csak ötödik helyet elérő DK, valamint az akkor mandátumot még nem szerző Momentum. Az LMP-re nézve az európai parlamenti választás jelentősége nem csupán az, hogy nem jutottak mandátumhoz, hanem hatással volt a párt alkupozíciójára az önkormányzati választások előtt. Az LMP-nek nem jutott kerületi polgármester jelölési kvóta az ellenzéki megállapodás szerint, ugyanakkor a Jobbikhoz hasonlóan elfogadta a korábban a DK, a Momentum, az MSZP és a Párbeszéd által kötött egyezséget. A ferencvárosi előválasztáson majd az önkormányzati választáson is ugyanakkor az LMP által is támogatott Baranyi Krisztina nyert. Tisztán LMP-s színben a párt három politikusa jutott önkormányzati képviselői helyhez kompenzációs listán, valamint 23 megválasztott polgármester és 393 önkormányzati képviselő esetében az LMP is az egyik jelölő szervezet volt, a megyei közgyűlésekben azonban nem sikerült képviselői helyet szerezniük. Az általuk korábban támogatott Puzsér Róbert a

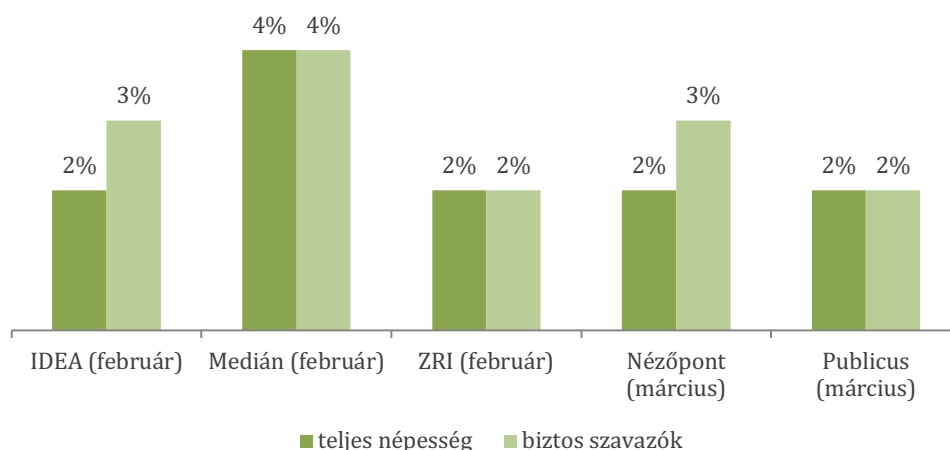
főpolgármesteri választáson 30 972 szavazattal 4,46 százalékot ért el, ami nagyjából 10 ezer szavazattal több, mint amit az EP választáson 2019 májusában az LMP elért.

1. ábra (forrás: kozvelemenykutatok.hu)

A 2018-as választás után az év végéig csökkent az LMP népszerűsége, majd egészen az európai parlamenti választásig stabilizálódott a küszöb alatti 4 százalékos szinten. A rossz választási eredmény a Jobbikhoz és az MSZP-hez hasonlóan hatással volt a párt népszerűségére, korábbi szimpatizánsai elhagyták az LMP-t. A 2019-es mélyponthoz képest úgy tűnik, hogy újra stabilizálódott a párt, 2 és 4 százalék között mérik aktív szavazóit a közvélemény-kutatók. Az LMP-t a korábbi választások előtt sem mérték a küszöb fölé, azonban az ökopártnak megalakulása óta sikerült a kampányhajrában végül elegendő szavazatot kapnia a mandátumszerzéshez és frakcióalakításhoz. Az LMP tehát nem rendelkezett a párthoz olyan erősen kötődő magiszavazókkal, amely megmutatkozott volna a közvélemény-kutatásokban is, azonban az aktív bizonytalanok közül képes volt megfelelő mennyiségű szavazatot szerezni.

Az LMP népszerűsége 2020. február- márciusban

2. ábra (forrás: kozvelemenykutatok.hu)

ÜGYEK, SZAKPOLITIKAI KEZDEMÉNYEZÉSEK

Az LMP zöld, ökológiai pártként alakult meg a 2000-es évek végén. A 2018 utáni időszakban is képviselte a zöld ügyeket, amely azonban a 2018-2019-ben megerősödő nemzetközi klímamozgalom miatt különös jelentőséget kapott a ciklus első felében. Az európai parlamenti választáson is a környezet- és klímavédelmet tette kampányának fő üzenetévé a párt. A szlogenje úgy hangzott: „Európa zöld lesz, vagy nem lesz!” A klíma- és környezetvédelem a választás után is központi téma maradt. 2019 nyarán az Amazonas-medencéjében történő erdőtüzek, valamint a műanyag-mentes július tartotta a zöld ügyeket a nyilvánosságban. Az LMP augusztusban szólította fel a kormányt a klímavészhelyzet bejelentésére. 2019 végén “zöld népszavazást” kezdeményezett öt kérdés benyújtásával a párt elnöke, Kendernay János. A kérdések a megújuló energiaforrásból történő áramtermelésre való fokozatos átállásról, a tömegközlekedésben a fosszilis üzemanyaggal működő járművek kivezetéséről, az egyszer használatos műanyag termékek betiltásáról, valamint az állami döntéseknél a széndioxid-kibocsátás alapján való mérlegelésről szóltak.

A klíma mellett az LMP állandó környezetvédelmi ügye a Paks 2 beruházás, amely az ökopárt szerint rossz pályára vinné a magyar energiaháztartást és gazdaságilag sem kifizetődő beruházás, megfelelőbb lenne az energiahatékony megoldások támogatása lakossági szinten. Az LMP Paks 2, az energiagazdálkodás, a szélenergia és a zöldmezős beruházások megtiltásának témájában is népszavazást

kezdeményezett 2020 elején. Mind a 2019-ben, mind a 2020-ban benyújtott kérdéseket elutasította a Nemzeti Választási Bizottság, a kérdés tiltott tárgykörre vonatkozott, illetve nem volt egyértelmű.

A ciklus második felére a zöld politikai profil még erősebb hangsúlyosabbá vált, a párt 2020 elején megváltoztatta a nevét, így hivatalosan LMP - Magyarország Zöld Pártja az elnevezés, rövid neve pedig Zöldek. A zöld, klímavédelmi ügyek mellett a párt a napi politikai reakciókon túl továbbra is foglalkozott a hozzájuk köthető ügynökakták kérdésével, amellyel kapcsolatban 21. alkalommal nyújtottak be törvényjavaslatot 2020 elején. További állandó ügye az LMP-nek az otthonápolási díj emelése. A párt szerint ugyanis az otthonápolás is munka, ezért kezdeményezték a felnőttek után járó ápolási díj megemelését a minimálbér szintjére.

Nem szakpolitikai ügyként, hanem az LMP szövetségi politikájában a ciklus első felében felmerült a Jobbikkal való szorosabb együttműködés, valamint közös zöld párt alapítása a Párbeszéddel. Keresztes László Lóránt korábbi társelnök, a ciklus közepén a párt frakcióvezetője beszélt egy interjúban arról 2018 nyarán, hogy a Jobbik és az LMP az európai integráció és a globalizáció kapcsán közel állnak egymáshoz ideológiailag, valamint ugyanúgy különbséget tett a 20. és a 21. századi pártok között, mint korábban Vona Gábor. A 21. századi pártok közé Keresztes László Lóránt szerint is a Jobbik és az LMP mellett a Momentum sorolható még. Keresztes mellett Ungár Péter, a párt országgyűlési képviselője is az LMP-Jobbik együttműködésről beszélt 2018 őszén. Együttműködésüknek az önkormányzati választás lehetett volna a főpróbája, azonban akkorra a Jobbik-LMP pólusépítés lekerült a napirendről a rabszolgatörvény-ellenes tüntetések összellenzéki jellege, valamint a mindkét párt számára rossz eredményt hozó európai parlamenti választások miatt. A Jobbik mellett a Párbeszéddel való fúzió is felmerült az önkormányzati választás után, 2020 elején. Karácsony Gergely a Mozgó Világban tett erre utaló megjegyzést, amire Ungár Péter úgy reagált, hogy az LMP nyitott a tárgyalásokra. Az azóta eltelt időben azonban nem történt újabb fejlemény ebben az ügyben.

Az országgyűlési választások után az LMP a belső konfliktusok, etikai vizsgálatok, kilépések miatt került be a sajtóba, ami kétségkívül döntő oka volt az európai parlamenti választásokon való rossz szereplésének, valamint csökkenő népszerűségének a ciklus első felében. Hadházy Ákos már a választás éjszakáján bejelentette lemondását az LMP társelnöki tisztéről. Nem sokkal később már arról írt a sajtó, hogy Hadházy Ákos a visszalépésekről egyeztetett a szocialistákkal, ezzel pedig megszegte a párt korábbi határozatát és így már a választás előtt etikai vizsgálat indult ellene. Tovább tépázta a párt renomóját az a hangfelvétel is, ami Sallai Róbert Benedek, az LMP távozó képviselője és Hadházy Ákos közötti dulakodás során készült. Hadházyt a visszalépési ügy miatt előbb két évre minden tisztségétől eltiltotta a párt etikai bizottsága, majd nyár elején kilépett a pártból.

Az LMP másik társelnöke és egyben a kampányban miniszterelnök-jelöltje, Szél Bernadett közvetlenül a választás után még nem mondott le és mandátumát is felvette. Egyéni választókerületében a hivatalos eredmény megszületése után új választás kiírását kezdeményezte a kisszámú különbség, a törvényben megállapított határidő utáni eredmény, valamint a szavazókörökben benyújtott kifogások miatt. Szél Bernadettet tavasszal még megválasztották frakcióvezetőnek, majd Keresztes László Lóránt mellett régi-új női társelnöknek. Az etikai bizottság 2018 nyarán azonban Schmuck Erzsébet és Ungár Péter képviselők mellett Szél Bernadettet is eltiltotta minden párttisztségétől három évre, noha társelnöki pozícióját megtarthatta. Még nyáron Szél Bernadett aztán lemondott a frakcióvezetői és a társelnöki tisztéről, ősszel pedig kilépett a pártból, valamint Szabó Szabolccsal, az Együtt korábbi politikusával együtt kilépett a frakcióból is.

A fenti rövid összefoglaló mutatja, hogy az LMP történetének legjobb választási eredménye után alig fél év alatt elveszítette legismertebb politikusait, miután folyamatosan a belső vitákkal, a nehezen követhető büntetésekkel, kilépésekkel, tettelegességgel fajúló személyi konfliktusokkal szerepeltek a sajtóban. A népszerűségi adatokat összefoglaló ábrán jól látszik, hogy a párt népszerűsége éppen 2018 őszére zuhant be, majd a rabszolgatörvény-ellenes tüntetések idején emelkedett egy kicsit. A 2019 elejére tehető népszerűség-növekedésben annak is lehetett szerepe, hogy az MTVA épületénél történtek, az országgyűlési képviselők által véghezvitt épületfoglalás és ülősztrájk szervezésében és megvalósításában érdemi szerepe volt az LMP két korábbi társelnökének, Hadházy Ákosnak és Szél Bernadettnek. A csökkenő

népszerűségben és a rossz EP választási eredményben persze hatása lehetett annak a diskurzusnak is az ellenzéki oldalon, amely szerint a Fidesz-KDNP újabb kétharmados többségének oka az ellenzéki pártok egymás ellen való indulása és az LMP egyenlő távolságtartása a kormánypártoktól és a liberális, baloldali ellenzéktől. A választás után ugyanakkor éppen azért érte az etikai bizottság büntetése szinte az egész frakciót, mert nem tartották magukat ahhoz a kongresszusi határozathoz, miszerint a baloldallal és a Jobbikkal együttesen lehet csak tárgyalni a visszalépésekről. A párt belső szabályzatát valóban megsértették annak vezetői, amikor figyelmen kívül hagyták a kongresszusi határozatot. A belső konfliktus kezelése azonban olyan módon történt, amely erősen megkérdőjelezte a párt integritását és komolyan vehetőségét egy olyan időszakban, amikor az ellenzéki választók éppen valamilyen erőt, reményt, stabilitást kerestek az ellenzéki oldalon. Annak fényében, hogy a rabszolgatörvény-ellenes tüntetések új lendületet adtak az ellenzéknek, továbbá a klímaválság a zöld politikának, a 2018 nyári-őszi belső konfliktusok elkerülésével teljesen más eséllyel indulhatott volna az LMP a 2019-es európai parlamenti választásokon.

A CIKLUS MÁSODIK FELÉNEK KILÁTÁSAI

Az LMP 2009-ben azzal az ígérettel jelent meg a magyar politikában, hogy képes lesz egy új politikai pólust létrehozni a politikai ökológia ideológiai és a környezetvédő civil, valamint a globalizációkritikus mozgalmi gyakorlat bázisán. A politikai önállóság megőrzése, a 2010 előtti szereplőktől való egyenlő távolság, és az Orbán-rezsim megdöntése két olyan célnak látszott, amely egyszerre nem képviselhető a NER által 2011-ben elfogadott választási rendszerben. Az ebből fakadó belső viták felerősítettek más törésvonalakat, amely a 2013-as pártszakadáshoz, majd a 2019-es gyenge európai parlamenti választási szerepléshez is vezetett. Az utóbbi választásnak ugyanakkor az is a jelentősége, hogy háttérbe szorultak a két blokkhoz képest alternatívát, saját pólust állítani kívánó pártok, így az LMP mellett a Jobbik is. A 2019-es fővárosi előválasztás és az önkormányzati választás során már nem is látszott maga az LMP, amely egy politikai párt esetében azzal fenyeget, hogy az eredményt nem látó választók végül elhagyják a pártot.

Az LMP saját magát az ökopolitika, a környezet- és klímavédelem mentén kívánja újradefiniálni. Erre utal új nevében is a zöld politikai irányvonal egyértelmű demonstrálása. Miközben egész Európában megerősödött a zöld politika, és maguk az

ökológiai pártok is, nem egyértelmű, hogy választói szinten mennyire erős szakpolitikai prioritás ez Magyarországon, mennyire befolyásolja a választói döntést. Ékes bizonyítéka ennek a klímavédelemmel kampányoló LMP gyenge szereplése 2019 tavaszán, miközben már megindult a Greta Thunberghez köthető globális iskolasztrájk Európában. A zöld politikában továbbá az LMP nem az egyedüli szereplő Magyarországon, zöld politikai identitása, szakpolitikai ajánlata van a Párbeszédnek, valamint fiatal generációs jellege miatt megjelenik a Momentum programjában is.

Az LMP képes volt a korábbi választások során a küszöb alatt mért népszerűséből végül megugrani az öt százalékot. A párt 2022-es bejutása a magyar Országgyűlésbe így elvileg a ciklus felénél a szerényebb népszerűségi adatok ellenére nem kizárt. A ciklusból fennmaradó két évben az LMP-nek a sikeres szerepléshez a szakpolitikai profil határozottabbá alakítása mellett szüksége van az azokat képviselni hitelesen tudó, tehetséges politikusok felépítésére, megismertetésére, amely azonban nehéz kihívást jelent a hazai médiazajban, a bőséges ellenzéki kínálatban. Lényeges továbbá, hogy a párt egységet mutasson a jövőben. Nem kerülhető meg ugyanakkor az a kérdés, hogy milyen ajánlatot tesz az LMP a választók és az ellenzéki pártok felé. Fontos annak felismerése, hogy az önállóság és a rezsimdöntés dilemmája nem csak az LMP politikusait, de választóit is foglalkoztathatja. Az ellenzék számára sikeres 2019-es közös önkormányzati indulás után az LMP által korábban képviselt különutas álláspont nem tartható, valamilyen együttműködésben részt kell venniük. 2022-ben 12 éve lesz hatalmon a Fidesz-KDNP és Orbán Viktor. Az ellenzéki választók számára nem elsősorban az lesz a kérdés, hogy két vagy több pólusú lesz-e a magyar politika, hanem az Orbán-rezsim 2030-ig való megszilárdulása. Az LMP elveszítheti a választóit, ha nem mutatkozik rugalmasnak a kormánydöntésben, de abban az esetben is, ha feloldódik a közös ellenzéki indulásban. El kell tehát választaniuk a technikai és tartalmi kérdéseket. Olyan megoldást kell találnia tehát a pártnak, amely egyszerre képes nélkülözhetetlenségét jelezni az ellenzéki pártok felé, valamint garanciát adhat választóinak arra, hogy a kampányban, a programalkotásnál és kormányon is képviselik saját szakpolitikai ajánlatukat.